

FITXA IDENTIFICATIVA**Dades de l'Assignatura**

Codi	43585
Nom	Especialitat en ergonomia i psicologia aplicada
Cicle	Màster
Crèdits ECTS	10.0
Curs acadèmic	2020 - 2021

Titulació/titulacions

Titulació	Centre	Curs	Període
2161 - M.U. en Prevenció de Riscos Laborals 12-V.2	Facultat de Ciències Socials	2	Primer quadrimestre

Matèries

Titulació	Matèria	Caràcter
2161 - M.U. en Prevenció de Riscos Laborals 12-V.2	9 - Especialitat en Ergonomia i Psicosociologia Aplicada	Optativa

Coordinació

Nom	Departament
GIL MONTE, PEDRO RAFAEL	306 - Psicologia Social

RESUM

La matèria que cobrix este programa s'estructura en dos parts Ergonomia i Psicosociologia Aplicada. Presa com a punt de partida els coneixements adquirits en la part comuna del Màster, aprofundint en aquells coneixements necessaris per a poder abordar qüestions com és el disseny dels llocs de treball, estudi de les metodologies existents per a abordar l'avaluació dels riscos ergonòmics i psicosocials identificats, i aportant-se distints procediments per a poder previndre estos riscos, desenrotllant les habilitats per a la seua aplicació. També s'analitzaran alguns llocs de treball per als quals hi ha normativa aplicable en Prevenció de Riscos Laborals analitzant-se aquells aspectes referents a l'avaluació i planificació preventiva disponible. Amb això, l'alumne adquirirà els coneixements suficients per a fer front a la problemàtica que puga trobar-se corresponent a esta especialitat i que ve establida en l'article 37, del real decret 39/97, de 17 de gener, pel que s'aprova el Reglament dels Servicis de Prevenció.

CONEIXEMENTS PREVIS

Relació amb altres assignatures de la mateixa titulació

No heu especificat les restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

Altres tipus de requisits

Per poder matricular-shi i cursar aquesta matèria l'estudiant ha de tenir superada en conjunt les matèries Ergonomia, i Psicosociologia aplicada, que sofreix com a matèries obligatòries. Per a obtenir el títol de Màster en Prevenció de Riscos Laborals, especialitat en Ergonomia i Psicosociologia és obligatori cursar aquesta matèria.

COMPETÈNCIES

2161 - M.U. en Prevenció de Riscos Laborals 12-V.2

- Que els estudiants sàpiguen comunicar les conclusions (i els coneixements i les raons últimes que les sustenten) a públics especialitzats i no especialitzats d'una manera clara i sense ambigüitats.
- Que els estudiants posseïsquen les habilitats d'aprenentatge que els permeten continuar estudiant d'una forma que haurà de ser en gran manera autodirigida o autònoma.
- Posseir i comprendre coneixements que aportin una base o oportunitat de ser originals en el desenvolupament i / o aplicació d'idees, sovint en un context de recerca.
- Ser capaç d'analitzar de manera crítica problemes i necessitats considerant diferents contextos i particularitats, i elaborar recomanacions atingentes.
- Cercar i seleccionar informació en bases de dades i documents de caràcter científic i professional vinculats amb la intervenció familiar, i tenir capacitat per a sintetitzar-la i interpretar-la.
- Estructurar, redactar i presentar adequadament de manera verbal i no verbal informes científics i professionals, integrant elements teòrics i metodològics amb resultats i discussió.
- Planificar, assessorar i prendre decisions amb criteris ètics i legals.
- Desenvolupar la capacitat assertiva per a iniciar, dirigir i facilitar la participació en grups, promovent les relacions interpersonals.
- Desenvolupar la capacitat per a analitzar nous problemes de forma rigorosa i sistemàtica.
- Ser capaç de promoure, amb caràcter general, la prevenció en l'empresa.
- Saber analitzar necessitats i demandes dels destinataris de les funcions del tècnic en PRL considerant diferents contextos.
- Ser capaç de mesurar i obtenir dades rellevants per al diagnòstic organitzacional en matèria de riscos laborals.

RESULTATS DE L'APRENTATGE

En acabar el procés d'ensenyament-aprenentatge l'estudiant: sabrà analitzar les necessitats i demandes dels destinataris de les funcions del tècnic en PRL, especialista en Ergonomia i Psicosociologia tenint en compte contextos diferents. Serà capaç d'identificar diferències, problemes i necessitats relacionats amb l'ergonomia i la psicosociologia, i d'avaluar seguint els criteris propis de l'especialitat professional. Estarà capacitada per mesurar i obtenir dades rellevants per al diagnòstic organitzacional en matèria de riscos laborals relacionats amb l'ergonomia i la psicosociologia. Sabrà analitzar i interpretar els resultats de l'avaluació de riscos ergonòmics i psicosocials, al mateix temps que estarà capacitada per a oferir retroinformació als destinataris, i serà capaç d'elaborar informes. Podrà descriure i mesurar variables psicosocials i ergonòmiques del context organitzacional. Serà capaç de seleccionar i administrar els instruments, productes i serveis específics de l'ergonomia i de la psicosociologia, i d'identificar les organitzacions interessades. Sabrà analitzar el context laboral on es desenvolupen els riscos psicosocials i ergonòmics. Podrà definir objectius i elaborar recomanacions bàsiques d'intervenció en matèria de riscos ergonòmics i psicosocials.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Introducció a l'Ergonomia: identificació i anàlisi del risc ergonòmic.

- 1.1. Definicions i classificació de l'ergonomia
- 1.2. Metodologia en ergonomia. Tipus d'informació necessària.
- 1.3. Identificació i anàlisi del risc ergonòmic

2. Disseny, avaluació i mesures preventives per a les postures de treball.

- 2.1. Introducció.
- 2.2. Introducció als trastorns musculoesquelètics.
- 2.3. Mètodes subjectius d'avaluació (OWAS, RULA, REREBA, Norma UNE-EN-1005-4 i ISO 11226).
- 2.4. Tècniques instrumentals aplicades a l'avaluació de postures inadequades (goniometria, inclinometria, taquímetre extensiomètric, LMM.).

3. Disseny, avaluació i mesures preventives per als moviments repetitius en el treball.

- 3.1. Introducció.
- 3.2. Métodos de evaluación (JSI, módulo de repetitividad del método ergo-IBV, norma UNE-EN-1005-5).

4. Disseny, avaluació i mesures preventives per als esforços de treball

- 4.1. Introducció.
- 4.2. Avaluació d'esforços (norma UNE-EN-1005-3).
- 4.3. Avaluació dels transports (norma ISO 112228-1).
- 4.4. Avaluació de les espentes i arrossegaments (norma ISO 11228-2, taules de Snook i Ciriello).
- 4.5. Avaluació de la càrrega de treball (norma ISO 8996).

4.6 Tècniques instrumentals aplicades als esforços (utilització de freqüencímetre, electromiografia, plataformes dinamomètriques, sensors de força).

5. Càrrega física de treball. Manipulació manual de càrregues. Concepte. Riscos associats. Metodologia d'avaluació i mesures preventives

5.1 Introducció. Criteris utilitzats.

5.2 Definicions.

5.3 Mètodes per a l'avaluació de la manipulació manual de càrregues (norma UNE-EN-1005-2 (simple, composta, alta variabilitat, seqüencial).

5.4 Mètode per a l'avaluació de la manipulació manual de pacients (MAPO)

6. Ergonomia ambiental

6.1 Introducció i definició.

6.2 Il·luminació (introducció, definicions, magnituds i unitats lleis fonamentals, propietats òptiques de les superfícies, aspectes implicats en el rendiment visual, l'entorn visual, elecció de les fonts de llum i del tipus d'il·luminació, procediments d'identificació, avaluació i mesurament i criteris per al disseny de la il·luminació).

6.3 Confort tèrmic (introducció, identificació i avaluació del benestar tèrmic).

6.4 Confort acústic i vibracions (propietats físiques del soroll, sensació sonora, mesurament del soroll, efectes del soroll, identificació i avaluació del soroll molest.

6.5 Qualitat de l'aire en els espais interiors (introducció i definicions, factors de risc, efectes sobre la salut, procediment que s'ha de seguir per a la identificació i avaluació i mesures per a controlar el problema).

7. Avaluació del treballador especialment sensible.

7.1 Introducció al treballador especialment sensible.

7.2 Identificació de riscos ergonòmics per als treballadors especialment sensibles.

7.3 Treballadors que patixen limitacions funcionals.

7.4 Avaluació de riscos ergonòmics per als treballadors especialment sensibles (treballadors que patixen limitacions funcionals, treballadors majors, treballadors menors, dona embarassada).

8. Disseny del centre i del lloc de treball.

8.1 L'ergonomia en el projecte d'emplaçament.

8.2 Disseny del lloc de treball

8.3 La relació entre ambients interiors i exteriors.

8.4 Equipaments socials.

8.5 Disseny del lloc de treball (antropometria, les folgances, els assoliments, els ajustos bilaterals, els espais i la zona de visió).

9. Disseny de sistemes de treball, màquines i ferramentes

- 9.1. Introducció.
- 9.2. Presentació de la informació.
- 9.3. Emissió de la resposta. Els comandaments.
- 9.4. Tipus de comandaments.
- 9.5. Relació comandament senyal.
- 9.6. Concepció d'una taula de comandament.
- 9.7. Selecció i disseny de màquines.
- 9.8. Màquines, medi ambient i entorn físic.
- 9.9. Distribució i localització de les màquines.
- 9.10. Antropometria en el dimensionat d'obertures, d'accés i zones de pas en les màquines.
- 9.11. Automatització i esforços.
- 9.12. Posició de treball en les màquines.
- 9.13. Disseny de la màquina en relació amb la seua manipulació.
- 9.14. Disseny de ferramentes.

10. Ergonomia aplicada. Lloc de treball d'usuari de Pantalles de Visualització de Dades

- 10.1. Introducció.
- 10.2. Reial Decret 488/1997.
- 10.3. Definicions.
- 10.4. Obligacions de l'empresari.
- 10.5. Vigilància de la salut.
- 10.6. Avaluació dels riscos generats per les pantalles de visualització de dades.
- 10.7. Mesures preventives aplicables enfront dels riscos detectats.

11. El disseny del treball: ajust individu-entorn de treball.

- 11.1. Introducció.
- 11.2. Ajust individu-entorn de treball.
- 11.3. Característiques intrínseques de la tasca.
- 11.4. Càrrega de treball.
- 11.5. Ambient físic de treball.
- 11.6. Horaris i torns de treball.
- 11.7. El procés de rol i les seues disfuncions.

12. Incorporació, manteniment i eixida del treballador de l'organització

- 12.1. Tendències en el mercat laboral: nous patrons de contractació i relacions laborals.
- 12.2. Variables i processos psicosocials relacionats amb els processos d'incorporació, manteniment i eixida de l'organització: motivació, contracte psicològic i identitat laboral.
- 12.3. Incorporació a l'organització.
- 12.4. El procés de socialització.
- 12.5. Manteniment en l'organització.

12.6. Processos deixida de l'organització.

13. Violència en el lloc de treball i assetjament psicològic: (mobbing).

- 13.1. Aproximació psicosocial a l'estudi de la violència: agressió i frustració.
- 13.2. Violència en el treball
- 13.3. Assetjament psicològic en el treball (mobbing).
- 13.4. Assetjament sexual.
- 13.5. Mesures per a previndre la violència en el treball

14. Lideratge

- 14.1. Delimitació conceptual.
- 14.2. Models sobre lideratge.
- 14.3. Lideratge transaccional.
- 14.4. Lideratge transformacional

15. Cultura i clima organitzacional i de seguretat

- 15.1. La cultura de seguretat laboral: delimitació conceptual.
- 15.2. Dimensions de la cultura de seguretat laboral.
- 15.3. El clima de seguretat laboral.
- 15.4. Components del clima de seguretat laboral.
- 15.5. Principals instruments de diagnòstic del clima de seguretat laboral.
- 15.6. Dimensions a valorar per a un canvi de clima.
- 15.7. Accions per a canviar el clima

16. Anàlisi de factors psicosocials i identificació dels riscos: entrevista i observació

- 16.1. Mètodes d'investigació: quantitatius vs. Qualitatius
- 16.2. Entrevista: definició, característiques i objectius.
- 16.3. Tipus d'entrevista segons grau d'estructuració: avantatges i limitacions.
- 16.4. Preparació i desenrotllament de l'entrevista.
- 16.5. Principals caires de l'entrevistador.
- 16.6. Observació: definició i característiques bàsiques.
- 16.7. Objectius de l'observació en matèria de prevenció de riscos psicosocials.
- 16.8. Tipus d'observació: avantatges i limitacions de l'observació.
- 16.9. Realització de l'observació

17. Avaluació de factors i riscos psicosocials en el treball: qüestionaris.

- 17. 1. Introducció.
- 17.2. Bateria UNIPSIICO.
- 17.3. ISTAS21.
- 17.4. FPSICO.
- 17.5. Qüestionari del Govern de Navarra.
- 17.6. Altres instruments d'avaluació.

18. La intervenció en riscos psicosocials: coaching i suport social en el treball.

- 18.1. Introducció.
- 18.2. Coaching conductual: el model GROW.
- 18.3. Coaching cognitiu-conductual (CCC): bases teòriques.
 - 18.3.1. Tècniques cognitiu-conductuals.
 - 18.3.2. Pensaments distorsionats i creences irracionals.
 - 18.3.3 Models de coaching cognitiu-conductual: models PRACTICE i SPACE.
- 18.4. Maneig de l'estrés des del coaching.
- 18.5. El suport social en el treball: tipus, nivells i fonts.
- 18.6. Avaluació del suport social en el treball i programes d'intervenció

VOLUM DE TREBALL

ACTIVITAT	Hores	% Presencial
Classes de teoria	64,00	100
Pràctiques en aula	36,00	100
Estudi i treball autònom	110,00	0
Lectures de material complementari	10,00	0
Preparació d'activitats d'avaluació	30,00	0
TOTAL	250,00	

METODOLOGIA DOCENT

- 1. Escolta participativa i crítica.
- 2. Discussions de grup.
- 3. Tutories individuals.

4. Utilització de tecnologies informàtiques.
5. Presentacions en públic.
6. Lectura i anàlisi de documents científicotècnics.
7. Busca i anàlisi de documentació.
8. Utilització d'instruments de mesurament i avaluació.
9. Treball de camp.
10. Redacció d'informes.

AVALUACIÓ

1. Exàmens escrits, incloent proves objectives o semiobjectives, resolució de problemes, proves de resposta breu, assaig, resolució de casos o altres opcions semblants. Representa un 70% de la qualificació final de l'assignatura.
2. Elaboració d'informes de caràcter aplicat o pràctic sobre els continguts de la matèria. Representa el 30% de la qualificació final de l'assignatura. La redacció dels informes i treballs ha de tindre un nivell corresponent a un postgrau universitari per a ser avaluats (ortografia, gramàtica, semàntica ...) . No s'acceptaran informes manuscrits.
3. L'assistència a un mínim percentual de classes serà valorada com a requisit indispensable per a ser avaluat en les activitats vinculades a eixes classes, perquè es realitzaran activitats que ajusten a la condició d'avaluació contínua. Estes activitats i la qualificació que derive d'elles NO seran recuperables per mitjà de la realització d'un altre tipus de proves.

Requisits mínims. Nota mínima de tall en l'avaluació teòrica i pràctica per a poder sumar la nota d'ambdós parts. Obtindre, almenys, un 5 sobre 10 en la valoració de continguts teòrics (exàmens escrits) i pràctics (elaboració d'informes) . Si la nota és inferior en alguna d'eixes parts, no se sumará la nota dels altres sistemes d'avaluació quedant reflectida en l'acta només la qualificació de l'examen de continguts teòrics, o la de l'informe de pràctiques cas de no presentar-se a l'examen de continguts teòrics.

Segons s'establix en Article 13. d) del "Estatut de l'Estudiant Universitari" (RD 1791/2010, de 30 de desembre), els estudiants deuen abstenir-se d'utilitzar o de cooperar en a l'utilització de procediments fraudulents en les proves d'avaluació, en els treballs que es realitzen o en els documents oficials de la universitat. El professorat comprovarà amb els mitjans de què disposa la Universitat de València si s'ha produït plagi o còpia total o parcial. En el cas que es detecte es procedirà a suspendre l'estudiant en la matèria i a incoar les mesures disciplinàries establides en al normativa vigent.

Tots els criteris d'avaluació són aplicables a l'avaluació dels continguts d'Ergonomia i de Psicosociologia aplicada, que seran avaluats de manera independent. Per a calcular la nota final de la matèria se sumará la qualificació de les dues parts, contribuint amb un 50% cadascuna a la nota final.

La qualificació de l'assignatura quedarà sotmesa al que disposa el Reglament d'Avaluació i Qualificació de la Universitat de València per a títols de Grau i Màster (ACGUV 108/2017 de 30 de mayo de 2017):

http://www.uv.es/graus/normatives/2017_108_Reglament_avaluacio_qualificacio.pdf

REFERÈNCIES

Bàsiques

- Gil-Monte, P. R. (Coord.) (2014). Manual de Psicosociología Aplicada al trabajo y a la prevención de los riesgos laborales. Madrid: Pirámide.
- Gil-Monte, P. R. (2011). Psicosociología aplicada. En: C. L. Alfonso, C. Salcedo y I. Rosat (Coord.), Prevención de riesgos laborales: instrumentos de aplicación (2ª ed., pp. 1175-1270). Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Generalitat Valenciana (2013). Manual práctico para la evaluación del riesgo ergonómico. Valencia: Conselleria d' Economia, Hisenda i Ocupació
- Llorca, J. L. (2011). Ergonomía. En: C. L. Alfonso, C. Salcedo y I. Rosat (Coord.). Prevención de riesgos laborales: instrumentos de aplicación (pp. 949-1034). Valencia: Tirant Lo Blanch.
- Llorca, J.L., Llorca, L. y Llorca, M. (2015) Manual de ergonomía aplicada a la prevención de riesgos laborales. Madrid: Pirámide.

Complementàries

- ISTAS (2010). Manual del método CoPsoQ-istas21 (versión 1.5) para la evaluación y prevención de los riesgos psicosociales. Valencia: ISTAS. Disponible en: www.copsoq.istas21.net
- Perpiñá, C. (2012). Manual de la entrevista psicológica: saber escuchar, saber preguntar. Madrid: Pirámide.
- Pérez, J., y Nogareda, C. (2012). Factores psicosociales: metodología de evaluación. NTP 926 del INSHT. Madrid: INSHT. Disponible en: <http://www.insht.es/InshtWeb/Contenidos/Documentacion/NTP/NTP/926a937/926w.pdf>
- García-Molina C., Chirivella C., Page A., et al. (2000). ERGO-IBV. Evaluación de riesgos laborales asociados a la carga física. Valencia: Instituto de Biomecánica de Valencia.
- International Organization for Standardization.(2012). Ergonomics. Manual handling of people in the healthcare sector. ISO/TR 12296:2012. Ginebra.
- Piedrabuena A., García-Molina C., Castelló P., et al. (2004). Evaluación de riesgos laborales en tareas de manipulación manual de cargas con elevada variabilidad en las condiciones de manipulación. Valencia: Instituto de Biomecánica de Valencia. Disponible en: http://laboral.ibv.org/index.php/es/publicaciones/publicacion/show_product/47/74
- Tortosa, L., García-Molina, C., Page, A., et al. (2004). ErgoMater/IBV. Requisitos ergonómicos para la protección de la maternidad en tareas con carga física. Valencia: Instituto de Biomecánica de Valencia. Disponible en: http://campus.ibv.org/file.php/1/PDF_SABER_MAS/Fund-ErgoIBV-ErgoMater.pdf

ADDENDA COVID-19

Aquesta addenda només s'activarà si la situació sanitària ho requereix i previ acord del Consell de Govern

1. Continguts / Contenidos

Se mantienen los contenidos inicialmente recogidos en la guía docente. La situación de desaparición de la docencia presencial no hace necesario priorizar unos contenidos frente a otros para garantizar la consecución de los objetivos de aprendizaje esenciales. Tampoco ha impedido impartir contenidos.

2. Volum de treball i planificació temporal de la docència/Volumen de trabajo y planificación temporal de la docencia

No hay modificaciones con respecto a la guía docente.

3. Metodología docente/Metodología docente

Toda la docencia pasa a ser no presencial. Concretamente la docencia presencial se sustituye por:

- Se subirá al aula virtual el material necesario para la preparación de las clases teóricas, así como para la realización de las distintas actividades. Se subirán los documentos o se proporcionará información sobre dónde encontrarlos, cuando sea necesario.
- Las clases se desarrollarán mediante videoconferencia síncrona BBC.
- El resto del trabajo se desarrollará de forma grupal o individual. Para el trabajo grupal, los estudiantes tendrán a su disposición los recursos propios de la Universidad (aula virtual, Microsoft teams...). Los trabajos se entregarán a través del aula virtual, principalmente. En algunos casos, puede requerirse que los estudiantes presenten trabajos de forma online síncrona (BBC)
- Las tutorías se realizarán de forma virtual, ya sea a través de los foros del aula virtual, el correo electrónico o videoconferencia.

4. Avaluació/Evaluación

Única modificación a la Guía docente es la realización de la evaluación de forma online.

5. Bibliografia/Bibliografía

La bibliografía recomendada se mantiene, pues es accesible. Los estudiantes ya la tenían antes de la finalización de las clases.